

Goed en fout van ver na de oorlog

TONEEL

HOLLANDSE LUCHTEN I: JEREMIA

Hollandse luchten I: Jeremia, door Trouble Man & Frascati Producties. Van en met Sadettin Kirmiziyüz en Marjolijn van Heemstra
Frascati, Amsterdam, 7/2. Landelijke tournee t/m 5/4. frascatiproductions.nl

Er zijn geen pasklare oplossingen en stoere uitspraken helpen niet, vertellen Van Heemstra en Kirmiziyüz in een fijne voorstelling.

Vroeger was er Janmaat, en als weldenkend deel van de samenleving wilde je daar niks mee te maken hebben. Duidelijk. Hans Janmaat (1934-2002), leider van de Centrum Democraten, een partij die de multiculturele samenleving de wacht wilde aanzeggen. Dat kón gewoon echt niet.

En nu? Nu staat je buurvrouw je op te wachten in het trapgat om je haar ongezoeten mening over buitenlanders en andersdenkenden (anders dan, zeg, Pim Fortuyn) nog maar eens op het hart te drukken. Nu word je op Twitter met de dood bedreigd wanneer je een Wildersimitatie ten beste geeft. Of protesteert tegen overheidsbezuinigen op kunst, onderwijs en zorg.

Wat is er gebeurd met de Nederlandse samenleving en hoe verhoud je je daar in hemelsnaam toe? Was het vroeger nu echt zo anders en beter, of denken we dat maar? En zo ja, hoe was het dan?

Theatermakers Marjolijn van Heemstra (1981) en Sadettin Kirmiziyüz (1982) verdiepen zich samen in deze vragen in het eerste deel van wat een drieluik gaat worden over de Nederlandse samenleving: *Hollandse Luchten I: Jeremia*. Eerder al maakten beiden onafhankelijk (vaak succesvolle) voorstellingen met thema's als religie, identiteit, migratie en globalisering. Maar deze samenwerking (Lizzy Timmers deed de eindregie) blijkt een heel gelukkige.

Qua vorm steekt *Jeremia* goed in elkaar, op een manier ook die we kennen uit eerder werk: ze zijn Marjolijn en Sadettin en ze gaan op onderzoek uit. Getriggerd door wat hen zo dagelijks overkomt (twitterbedreigingen, xenofob geweeeklaag, extreme uitlatingen die maar moeten kunnen onder het mom van de vrijheid van meningsuiting) duiken ze in de jaren tachtig en negentig. Ze herinneren zich

Sadettin Kirmiziyüz en Marjolijn van Heemstra.

hun eigen Janmaatverzet en kijken terug op dat van anderen. Ze bezoeken betrokkenen en stellen vragen over toen en nu. En zo verbazen ze zichzelf – en hun publiek.

Want keer op keer als de twee een fijne ferme conclusie denken te kunnen trekken, moeten ze die toch weer bijstellen, nuanceren. Ook hun eigen doen en denken wordt geanalyseerd, zo goed en kwaad als dat gaat. Eenvoudig ligt het nooit. Tot soms hun eigen frustratie. Van Heemstra en Kirmiziyüz vullen elkaar daarin steeds mooi aan, vlot, geestig, met rake beschrijvingen en een scherp oog voor detail. Nooit zwaarwichtig of belerend, eerder relativerend en met zelfspot loodsen ze hun publiek langs talloze kwesties waarvoor misschien geen pasklare oplossingen zijn, maar waarvan het niet verkeerd is ze nog maar eens te bekijken. Op een bepaalde manier is dat nog troostrijk ook.

Karin Veraart